

EUROOPPALAINEN ALKOHOLIKULTTUURI

- Alkoholinkulutus, juomatavat ja alkoholipolitiikka

SUOMALAISTA ALKOHOLIKULTTUURIA VERRATAAN MIELELLÄÄN EUROOPPA- LAISEEN. VERTAUS JOHTAA HARHAAN, KOSKA YHTÄ YHTENÄISTÄ EUROOPPA- LAISTA ALKOHOLIKULTTUURIA TAI JUOMATAPAA EI OLE OLEMASSA.

Alkoholin kuluttaminen on erilaista jopa Euroopan viinintuottajamaissa. Esimerkiksi Italiassa alkoholin kulutus on laskenut viime vuosikymmenten aikana huomattavasti ja on vähäisempää kuin Suomessa.

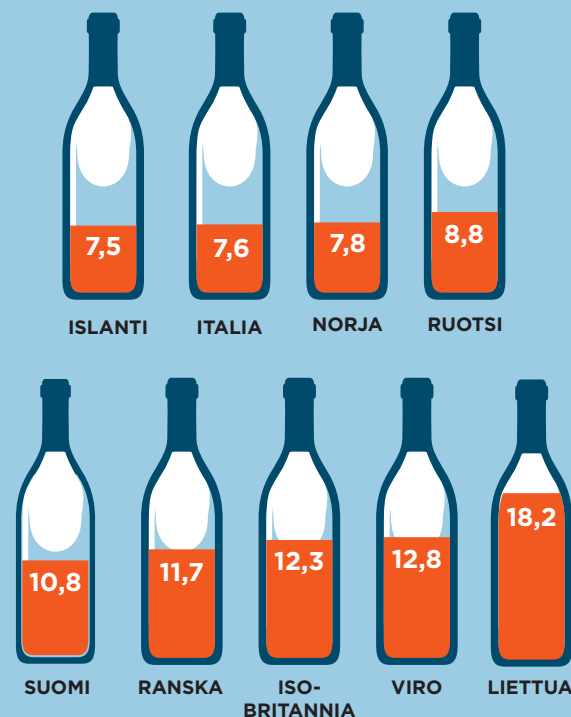
Ranskassa alkoholikulttuuri on hyvin erilaista kuin sen naapurimaassa Italiassa. Toisin kuin Italiassa, raittiita on vähän. Ranskassa alkoholia nautitaan usein mutta annokset ovat pieniä. Ranskalaisen ruokaviinikulttuurissa alkoholin kulutus on Suomea runsaampaa, mutta se jakautuu väestön kesken tasaisemmin.

Suomessa alkoholin kokonaiskulutus on ollut jo useita vuosia laskussa, minkä vuoksi alkoholihaitat ovat vähentyneet. Kulutuksen lasku näkyy kuitenkin hitaasti suomalaisten juomatavoissa: humalalla on yhä vankka jalansija suomalaisessa juomakulttuurissa.

ALKOHOLINKÄYTTÖ EUROOPASSA

Suomen alkoholin kulutus on pohjoismaista korkein. Euroopassa asetumme noin puoleen väliin. Sijoitusta oleellisempi kysymys on kuitenkin juomisen tapa. Mitä voisimme tehdä humalajuomista vähentääksemme?

ALKOHOLIA KÄYTTÄVIEN KULUTUS
(+15 v) litroina vuonna 2016, 100 % alkoholia

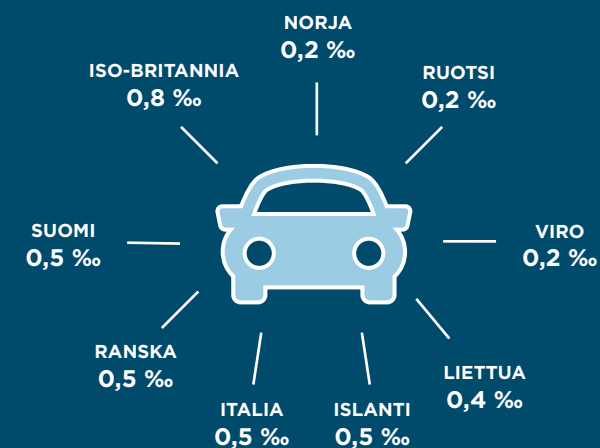

(World Health Statistics 2017: Monitoring health for the SDGs)

ALKOHOLIHAITTOJA VÄHENNETÄÄN MAAILMANLAAJUISESTI

Useissa maissa alkoholipolitiikan trendinä on sääntelyn tiukentaminen, ei sen vapauttaminen. Esimerkiksi Ranskassa, Belgiassa ja Venäjällä alkoholituotteiden etiketteihin on päätetty lisätä varoitusmerkkejä. Joissain maissa alkoholin verotusta korotetaan ja alkoholin saatavuutta sekä alkoholimainontaa rajoitetaan. Liikenteessä on käytössä Suomea alhaisemmat promillerajat.

VEREN ALKOHOLIPITOISUUDEN PROMILLERAJA LIIKENTEESSÄ

GLOBAALIA ALKOHOLIPOLITIIKKAA

Maa- ja kansainvälisellä alkoholipolitiikalla voidaan ehkäistä tehokkaasti kansantauteja. Maailman terveysjärjestön WHO:n yleiskokous hyväksyi vuonna 2010 kaikkien aikojen ensimmäisen globaalin strategian alkoholihaittojen vähentämiseksi. Vuonna 2011 YK:n huippukokous antoi julistuksen, jossa valtionpäämiehet ja hallitusten edustajat sitoutuivat edistämään kustannustehokkaita tapoja vähentää sydänsairauksien, syöpien, kroonisten keuhkosairauksien ja diabeteksen kaltaisia kansantauteja.

Kansantautien ehkäisy on tehokkainta, kun toimenpiteet kohdistetaan niiden riskitekijöihin: tupakointiin, haitalliseen alkoholinkäyttöön, epäterveelliseen ravitsemukseen ja liikunnan puutteeseen. Riskitekijöiden poistamisella olisi valtavat vaikutukset: kolme neljästä sydänsairaudesta tai kakkostyypin diabeteksestä sekä kaksi viidestä syövästä kyettäisiin ehkäisemään.

YK suosittelee, että valtiot vähentäisivät kansantautikuolleisuutta 25 prosentilla vuoteen 2025 mennessä. Haitallista alkoholinkäyttöä suositellaan vähennettävän vähintään 10 prosentilla. YK:n julistuksen ja WHO:n linjausten pitäisi ohjata pääösenteijöitä, kun he uudistavat kansallista alkoholilainsäädäntöä.

Elämäniloa ja hyvinvointia – ilman päihde- ja pelihaittoja

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Työ ulottuu lapsista ja nuorista työstä ja eläkeikäisiin. Alkoholiiin, tupakkaan ja huumeisiin liittyvän ehkäisevän työn ohella EHYT ry ehkäisee pelaamisesta syntyviä haittoja.

www.ehyt.fi
Twitter: @EHYTry
Facebook: ehytry

POHJOISMAINEN PERINNE ON TOIMIVA

Meillä Suomessa alkoholilakiin liittynyt keskustelu toi esiin puheen holhouksesta ja turhien normien purkamisesta. Samaan aikaan kansainvälisessä keskustelussa on menty vastakkaiseen suuntaan.

Esimerkiksi talousjärjestö OECD kannustaa raportissaan jäsenvaltioita haittoja vähentävään alkoholipolitiikkaan, jonka keinot kuulostavat pohjoismaisittain tutuilta. Kustannustehokkaita keinoja OECD:n mukaan ovat hinnan ja saatavuuden rajoitukset sekä esimerkiksi mainonnan rajoittaminen. Toisin sanoen perinteinen pohjoismainen alkoholipolitiikka on koettu hyväksi ja toimivaksi.

Pohjoismaissa on käytössä lähes kaikki keskeiset keinot, joilla vähennetään alkoholihaittoja. Maissa toimii alkoholimonopoli, poikkeuksena tästä on Tanska. Alkoholien hintaa säädellään verotuksella, sen myynti on luvanvaraista ja alkoholien ostoon on ikärajoja. Alkoholien mainontaa ja markkinointia säädellään. Yleinen harhaluulo on, että Suomi olisi sääntelyltään tiukin. Näin ei ole, vaan alkoholipolitiikkaa on vapautettu Pohjoismaista eniten Suomessa.

MITÄ POHJOLAN KAUPPOISSA SAA MYYDÄ?

Islanti: Kaupoissa saa myydä alle 2,25-prosenttisia alkoholijuomia.

Ruotsi: Kaupoissa saa myydä korkeintaan alle 3,5 prosenttista folköliä sekä muita alle 2,25-prosenttisia alkoholijuomia. Suoramyyntiä esimerkiksi pientuottajilta ei sallita.

Norja: Kaupassa saa myydä alle 4,7 prosenttisia juomia. Tietty tilamyynti on nykyisin sallittua.

Suomi: Kaupoissa saa myydä korkeintaan 5,5 prosenttisia alkoholijuomia. Itsenäiset pientuottajat saavat lisäksi myydä alle 13-prosenttisia viinejä tiloiltaan, sama pätee sahtiin. Pienpanimot voivat hakea lupaa käsityöläisluvan vähittäismyyntiin.

Tanska: Tanskassa ei ole ainoana Pohjoismaana alkoholimonopolia ja kaikkea alkoholia saa ostaa kaupasta. Aukioloaikoja ei säädellä lukuun ottamatta tiettyjä pyhäpäiviä.

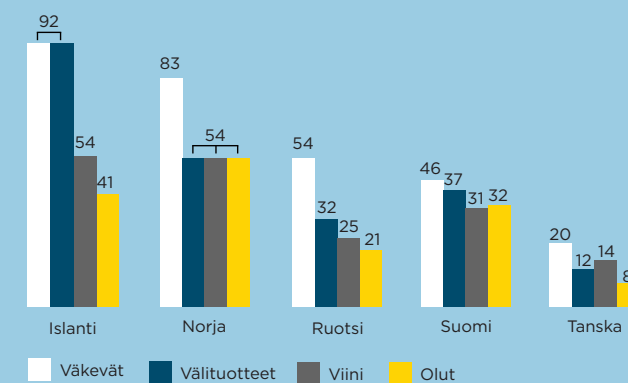
SUOMI POIKKEAMASSA MUISTA POHJOISMAISTA

Vastuullisella alkoholipolitiikalla on Ruotsissa suurempi tuki kuin Suomessa. Siihen miksi näin on, ei ole yhtä ja selkeää vastausta. Ruotsalaisilla on kuitenkin melko vakaa ja vankka luottamus tieteelliseen näyttöön, joka osoittaa, että alkoholikulutuksesta koituu aina enemmän haittoja kuin siitä on hyötyä. Poliitikot ja kansalaiset ovat ottaneet tämän teesin omakseen eri tavalla kuin Suomessa.

Norjassa tilanne on samankaltainen kuin Ruotsissa. Yhteistä Ruotsille ja Norjalle on huoli siitä, miten Suomen uudistukset vaikuttaisivat heidän kansalliseen linjaansa. Suomen lisäksi selvää liikehdintää alkoholilainsäädännössä on tällä hetkellä myös Islannissa. Muista Pohjoismaista liberaalilla lainsäädännöllään poikkeava Tanska on kiristänyt lakejaan hieman viime vuosina.

SUOMEN ALKOHOLIVERO ON POHJOISMAISTA KESKITASOA

Euroa litralta puhdasta alkoholia, 2016

Lähde: Information on the Nordic Alcohol Market 2017, Alko, THL

ALKOHOLIKULTTUURI EI MUUTU ITSESTÄÄN

Alkoholien kulutuksen sääntelyä vastustetaan usein sillä perusteella, että tiukan linjan väitetään aiheuttavan haittoja. Sääntelyn purkamisen kuvitellaan taas tekevän alkoholista luontevan osan suomalaista kulttuuria. Suomessa on aiemmin purettu sääntelyä alentamalla verotusta ja lisäämällä myyntipisteitä. Nämä muutokset näkyivät nopeasti kulutuksen kasvuna ja alkoholihaittojen lisääntymisenä, eivät juomatapojen muuttumisena ”eurooppalaisiksi”.

Eri maissa on vahvoja normeja ja sääntöjä alkoholinkäytölle. Perinteisissä viinimaissa normit ovat sisäistetty kulttuuriin, kuten esimerkiksi se, että humalassa esiintyminen ei ole sopivaa. Meillä Suomessa rajoja asettava tapakulttuuri on vielä lapsen kengissä. Humalaa ei pidetä kovinkaan paheksuttavana, päinvastoin siitä puhutaan usein myönteiseen sävyyn.

Silloin kun tapakulttuuri ei vielä ole vahvimmillaan, niin laki toimii kulttuurin kehittämisen tukena.

